

LOS VENERABLES TODOS

Manuel Antín, 1962

1856

ESTREA EN NUMAX: 03.11.2026 | V.O.

Ismael, o integrante máis inestable e feble de carácter dun suposto grupo de conspiradores con aspiracións de poder, sofre as constantes burlas e o menosprezo do líder do mesmo e os seus compañeiros. Todo muda cando unha muller da que Ismael está namorado comeza a integrarse nas lóxicas macabras do grupo.

Título orixinal: Los venerables todos

Ano: 1962

Duración: 70 minutos

Idioma orixinal: Español

Dirección: Manuel Antín

Guión: Manuel Antín

Elenco: Walter Vidarte, Lautaro Murúa, Fernanda Mistral, Maurice Juvet, Beto Gianola, Raúl Parini y Leonardo Favio

Montaxe: A.José Serra

Son: Víctor Bobadilla

Música: Adolfo Morpurgo

Fotografía: Ricardo Aronovich

Produtora: Producciones Nuevo Mundo (Arxentina)

A forma visible dunha soidade compartida

Por Joaquín Montico Dipaúl

Antín non procede do cinema senón da literatura, e chegou a Cortázar porque conseguiu a súa dirección en París a través de Paco Porrúa, o editor de Suramericana, e escribiulle unha carta: “Vostede escribiu un conto que me tivese gustado escribir a min”. Cortázar aceptou que filmase a súa película. O conto que quería levar ao cine era “Circe” e “a censura impediu que fose esa a miña primeira película”, lembra, porque o argumento “era bastante cruento”. Filmou entón *La cifra impar* (1962), máis accesible para os censores.

Los venerables todos (1962), a súa segunda película, leva ese mesmo desaxuste a outro terreo. Xa non son dous tempos que non logran soldarse, senón un grupo de amigos que mata as horas hostigando a un deles, e cuxa crueldade é a forma visible dunha soidade compartida sen admitila. É a outra cara do mesmo problema: a falta de correspondencia entre mundo e suxeito. Esa atmosfera sostense na montaxe, como xa ocorría en *La cifra impar*, onde o *découpage* figuraba con rango propio nos créditos: unha cinta de Moebius, unha superficie única que percorre voces, espazos e tempos sen solución de continuidade. Oubiña descríbea como un “crebacabezas en desorde”. É o primeiro filme coral de Antín, unha estrutura que non retomaría ata *La sartén por el mango* (1972): en lugar dun protagonista que ordene o relato hai un grupo cuxas alianzas se fan e desfán.

A película arrastrou unha recepción esquivada. Antín lémbraa como “unha película que ninguén entendeu”; Fernández e Sabanés descríbena como o seu filme “maldito”. Non chegou a estrearse e deuse por perdido durante décadas. A incompreensión non era nova: a *La cifra impar* a crítica dos sesenta reprocháralle “afrancesamento” e “intelectualismo” e colgáballe o alcume de “Antonioni”, opoñéndoa ao “cine social” de Fernando Birri e Lautaro Murúa. A reacción máis lúcida chegou por carta: Cortázar, que lera novela e guión, respondeulle en agosto de 1962 que lle parecía “espléndido”, dunha ambigüidade “case insoportable” e raíz “dostoievskiá”, aínda que non lle aforrou reparos sobre o desenlace.

En 1968 anúnciase a inminente rodaxe de *El muerto*. Estaba escrita, orzamentada, case en marcha. Nunca se filmou. Tiña escala de superproducción: Alfredo Alcón como Otálora e, para o contrabandista “unha figura tan grande que non me atrevo a mencionala aínda”. Era Orson Welles. Antín coñecérao en Roma en 1964, grazas a Glauber Rocha. Welles “aceptaba todo nesa época”, lembra. Pero os produtores pediron un seguro a Lloyd’s de Londres e negáronllo: tiña entón cinco películas abandonadas. Sen seguro non había Welles, e sen Welles Antín non quixo seguir.

Algo parecido pasou con *Adán Buenosayres*, baseada na novela de Leopoldo Marechal. Antín presentouna dúas veces ao Instituto —unha baixo o peronismo, outra baixo a ditadura— e ambas a rexeitaron. A primeira vez pedíronlle un cine “máis preto da xente”, non “eses personaxes que non existen, como filósofos de vinte anos”. O director do Instituto, Juan B. Labrés, recibiuuno xunto a un capitán; cando entrou unha empregada, sinaloulla: “Vostede, en lugar de filmar cousas como esta, ten que filmar cus como ese”. A segunda vez, xa baixo a ditadura, o reparo foi o elenco —Pepe Soriano, Héctor Alterio—: o comodoro Bellio negouse “porque fixeran *La Patagonia rebelde*”.

Fragmento de *Manuel Antín, Escritor de imágenes* (Mariángeles Fernández & Diego Sabanés, Eudeba, 2026)